

Statens Energimyndighet
Box 310
631 04 Eskilstuna

Datum 2011-01-24
Dnr 32-2010-0799

Intern styrning och kontroll i processer för betalningar, löneadministration och bidrag

Riksrevisionen har som ett led i den årliga revisionen av Statens Energimyndighet (STEM) under hösten 2010 granskat intern styrning och kontroll i processer för betalningar, löneadministration och bidrag. Granskningen har resulterat i iakttagelser som Riksrevisionen vill fästa STEM:s uppmärksamhet på i denna revisionsrapport.

Riksrevisionen önskar information senast 2011-03-28 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

1. Sammanfattning

Riksrevisionen vill i denna rapport uppmärksamma Energimyndighetens ledning på de iakttagelser som framkommit vid den löpande granskningen. Riksrevisionens granskning har främst inriktats på intern styrning och kontroll i Energimyndighetens processer för betalningar, löneadministration och bidrag.

Gemensamt för dessa processer, som samtliga är väsentliga i Energimyndighetens verksamhet, är att de saknar övergripande riskanalyser och riskbedömningar. Ett flertal åtgärder behöver vidtas inom de granskade processerna för att myndighetens ledning ska kunna erhålla ett relevant och tillförlitligt underlag vid bedömningen av den interna styrningen och kontrollen. Dessa åtgärder bör ske i samband med att Energimyndigheten utvecklar tillämpningen av förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll (FISK).

2. Förutsättningar

Från och med januari 2011 omfattas STEM av förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll (FISK). Myndighetens ledning har dock även under verksamhetsåret 2010 ansvar för att säkerställa att det finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt, enligt krav i myndighetsförordning (2007:515).

Intern styrning och kontroll är den process som syftar till att verksamheten genomförs enligt instruktion och regleringsbrev och att den utförs:

- effektivt,
- med en tillförlitlig och rättvisande redovisning och
- med en god hushållning med statens medel

Grundläggande krav på intern styrning och kontroll är att fastställda skriftliga interna styrdokument som reglerar *ansvar och befogenheter* för genomförandet samt *uppföljning och kontroll* ska finnas. I det fall styrdokument saknas eller inte implementeras finns risk att nödvändiga moment inte utförs.

FISK ställer krav på en *formalisering av tillvägagångssättet* för att uppfylla verksamhetskraven, men innebär inte någon ändrad eller utvidgad syn på innebörden av begreppet intern styrning och kontroll. Kraven på dokumentation av den interna styrningen och kontrollen samt tillhörande riskbedömningar ökar dock i och med införandet av FISK.

Riksrevisionen har beaktat det kommande införandet av FISK vid genomförandet av granskningen.

3. *Betalningsprocessen*

Riksrevisionen har granskat den interna styrningen och kontrollen i STEM:s process för betalningar. Denna process är väsentlig för hela myndighetens verksamhet. STEM transfererade 2009 ca 1,8 mdkr i form av lämnade bidrag. För samma år uppbar myndigheten verksamhetskostnader om 375 mnkr (exklusive avskrivningar).

Riksrevisionens granskning av betalningsprocessen påvisar att det saknas rutinbeskrivningar som omfattar hela betalningsprocessen. Det saknas också ett tydligt ställningstagande avseende ansvar och befogenheter, både på enskild nivå och för hela betalningsprocessen. Vidare har Riksrevisionens granskning påvisat att tvåpersonshantering saknas i viktiga delar inom betalningsprocessen. Riksrevisionen anser således att det finns ett behov att göra ett tydligare ställningstagande avseende vilka personer som ska ha behörighet att administrera myndighetens betalningar. Dessa behörigheter ska sedermera kontinuerligt följas upp. En sådan rutin saknades vid granskningens genomförande.

Riksrevisionen bedömer också att det generellt saknas ett samlat och strukturerat grepp för hela betalningsprocessen samt att det är otydligt vem som ansvarar för säkerheten i myndighetens betalningar. Riksrevisionens granskning påvisar också att det saknas en samlad riskbedömning för betalningsrutinens alla delar. En sådan bedömning behövs för att fastställa nödvändiga kontroller i syfte att förhindra identifierade risker. I de fall där riskbedömningar tagits fram för delar av betalningsprocessen har STEM inte alltid verkat för att åtgärda identifierade risker.

I granskningen har det även noterats att myndigheten saknar dokumenterade riktlinjer om hur de hjälpmedel som nyttjas för att genomföra betalningar ska hanteras. Det finns även en avsaknad av uppföljning av att dessa muntliga

regler följs. Sammantaget medför detta en ökad risk för att rutiner inte efterlevs.

Rekommendation

Riksrevisionens rekommenderar STEM att gå igenom riskerna inom betalningsprocessen på en övergripande nivå och göra en samlad bedömning för hela betalningsprocessen på myndigheten. En sådan bedömning behövs för att i lämplig utsträckning fastställa nödvändiga kontroller och genom detta erhålla en god intern styrning och kontroll. STEM bör också tydliggöra vilken funktion som ska ha det övergripande ansvaret för betalningsprocessen. Riksrevisionen rekommenderar att åtgärderna integreras i arbetet med FISK.

4. Löneadministrativa processen

Generellt utgör personalkostnaden den största enskilda förvaltningskostnaden hos en myndighet. STEM utgör inte något undantag; 2009 uppgick personalkostnaderna till ca 159 mnkr av totala verksamhetskostnaderna om 375 mnkr (exklusive avskrivningar). Detta medför att det inom löneadministrationen är särskilt viktigt med god intern styrning och kontroll.

Riksrevisionen har vid sin granskning och kartläggning av löneprocessen inte påträffat några konkreta finansiella fel, emellertid bedöms det finnas stora brister i den interna kontrollmiljön vilka ökar risken för att fel ska uppstå. Denna bedömning grundar sig på ett flertal iakttagelser såsom att det saknas väsentliga styrdokument bland annat rörande arbetsbeskrivningar samt instruktioner för hur och i vilken omfattning kontroller ska genomföras inom processen. Riksrevisionen har även noterat att de kontroller som genomförts endast dokumenteras i begränsad omfattning vilket medför att eventuell uppföljning försvåras. Vidare bedöms det inte finnas tillräckliga kontroller vid justering av fasta systemdata, uppgifter som utgör grundläggande data för samtliga personalkostnadsrelaterade transaktioner. Avslutningsvis har Riksrevisionen även noterat att det saknas en systematisk översyn av systembehörigheter.

Rekommendation

Riksrevisionen bedömer att det finns brister i den interna styrningen och kontrollen inom den löneadministrativa processen. Dessa brister ökar risken för att både avsiktliga och oavsiktliga fel uppstår vilket sedermera kan få finansiella och/eller förtroendeskadande effekter. Riksrevisionen rekommenderar STEM att utveckla och förstärka den interna kontrollmiljön inom löneadministrationen. Ett led i detta bör vara att upprätta en övergripande riskanalys för processen och genom denna införa lämpliga kontrollfunktioner. Fortsättningsvis bör dessa kontroller dokumenteras och fortlöpande följas upp, detta för att kontinuerligt kvalitetssäkra kontrollmiljön. Avslutningsvis rekommenderar Riksrevisionen att STEM tar fram grundläggande ändamålsenliga rutinbeskrivningar för processen. Samtliga dessa åtgärder bör integreras i arbetet med FISK.

5. Bidragsprocessen

STEM:s verksamhet inbegriper huvudsakligen bidragshantering. Majoriteten av denna hantering sker inom teknikavdelningen med fokus mot finansiering av forskning och ny teknik för framtidens energisystem. Riksrevisionen har genom intervjuer, dokument- och aktstudier granskat den interna styrningen och kontrollen inom denna avdelning.

Riksrevisionens uppfattning är att dokumentationen över bidragsprocessen i form av rutinbeskrivningar och dylika dokument är relativt omfattande vad gäller ansvar samt hanteringsbeskrivning i olika led. Emellertid bedömer Riksrevisionen att dessa dokument helt saknar riskbedömningar eller andra likvärdiga analyser. Bidragsadministrationen saknar inte kontroller, dock medför en avsaknad av riskbedömningar att kontroller och eventuella risker inte länkas samman. Vidare har aktgranskning påvisat att vissa kontroller som ska utföras, inte utförts enligt fastställda rutiner.

Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar STEM att upprätta en samlad dokumenterad riskanalys med riskbedömningar för hela bidragsprocessen. En sådan bör användas som grund för identifiering och fastställande av nödvändiga kontroller. Vidare bör STEM utveckla sina rutiner för intern uppföljning av de kontroller som sker i samband med bidragsadministreringen, så att dessa utförts enligt fastställda rutiner. Riksrevisionen rekommenderar att åtgärderna integreras i arbetet med FISK.

Ansvarig revisor Henrik Söderhielm har beslutat i detta ärende.
Uppdragsledare Carl-Gustav Gullstrand har varit föredragande.

Henrik Söderhielm

Carl-Gustav Gullstrand

Kopia för kännedom:

Regeringen